

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΑΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

5

1908

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ. Κ.Π.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **Οἱ ἐν Κοζάνῃ ἑλληνικοὶ κώδικες** Τῆ πρόφρονι φροντίδι τοῦ ἐμοῦ ἀρχαίου συμφοιτητοῦ, σεβασμιωτάτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίου, ἔλαβον σημείωμα περὶ τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κοζάνῃ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου φυλασσομένων ἑλληνικῶν κωδίκων, συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ ἐν Κοζάνῃ διδασκάλου Εὐαγγέλου Διάφη. Τὸ πρόχειρον τοῦτο σημείωμα οὔτε τοὺς περγαμηνοὺς ἀπὸ τῶν χαρτῶν κωδίκων διαστέλλει, οὔτε τὸ σχῆμα, τὸν ἀριθμὸν τῶν φύλλων καὶ τὸν αἰῶνα τῶν κωδίκων περιέχει. περιορίζεται δὲ ὡς τὸ πλεῖστον εἰς μόνην τὴν κυριωτάτην ἴσως ὕλην ἐκάστου κώδικος ἄνευ ἀναγραφῆς τῶν λοιπῶν περιχομένων καὶ συμπεριλήψεως τῶν τυχόν ἐν τοῖς κώδικι περιλαμβανομένων χρονικῶν σημειωμάτων, δηλώσεων βιβλιογράφων καὶ κτητόρων. Οὐχ ἤττον θεωρῶ οὐχ ὅλως ἄχρηστον τὴν δημοσίευσιν τοῦ σημειώματος τούτου, τοῦτο μὲν διότι ὅπωςδὴποτε παρέχει γενικὴν τινα ἔννοιαν τῶν ὡς τὸ πλεῖστον νεωτέρων τούτων κωδίκων, τοῦτο δὲ ὅπως δοθῇ ἀφορμὴ εἰς τινα τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Κοζάνῃ ἢ τῇ λοιπῇ Μακεδονίᾳ λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τυχόντων παλαιογραφικῆς προπαιδείας νὰ προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν ἐπιστημονικοῦ καταλόγου τῶν εἰρημένων χειρογράφων. Ἐχει δὲ ὧδε τὸ σταλὲν μοι σημείωμα, εἰς ὃ προσέθηκα ἐν ἀγκύλαις τινά· 1) Ἑρμηνεῖα εἰς τοὺς ἀπορρισμοὺς Ἰπποκράτους. — 2) Συλλογὴ ἐπιστολῶν διαφόρων ἀνδρῶν. — 3) Ἑρμηνεῖα τῶν τετραστίχων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὑπὸ **Νεκῆτα τοῦ Σερρών**. — 4) Φυσικὰ **Ἰωάννου Βουκερέρου**. — 5) Ἱστορία τῶν Αἰθιοπῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν [Ἱστορία ψυχωφελῆς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιοπῶν χώρας τῆς Ἰνδῶν λεγομένης Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ;]. — 6) Λόγος εἰς τὸ Ἐλέησόν με ὁ θεός ὑπὸ **Γερασίμου**. — 7) **Λουκιανοῦ** περὶ τῶν ἐπὶ μισθῶ συνόντων. — 8) Νόμιμον ἐκκλησιαστικόν. — 9. **Νικηφόρου** [**Καλλίστου Ξανθοπούλου**] Ἐξήγησις εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῆς Ὀκτωήχου. — 10) **Θεοδώρου Προδρόμου** Τετράστιχα. — 11) Ὑπομνήματα περὶ φυσικῆς

ἀκροάσιως. 12) Ἑρμηνεία Λουκιανοῦ καὶ ἄλλων. — 13) **Ι. Δ. Σακελλαρίου** Τί ἐστὶν ἔργον τοῦ ἄρχοντος. — 14) **Θεοφίλου Κορουθαλλέως** Πραδισοικησις. — 15) **Νεμεσίου Ἐμείσης** Περὶ φύσεως ἀνθρώπου. — 16) **Νόμιμον** ἰκκλησιαστικόν. — 17) Συνοπτικὴ ἑρμηνεία ἀριθμητικῆς Μπαλάνου [Βασιλοπούλου]. — 18) **Ἰσοκράτους** πρὸς Δημόνικον παραίνεσις. — 19) Τὰ ἀρίσκοντα τοῖς φιλοσόφοις. — 20) **Ὀμήρου** Βατραχομουμαχία. — 21) Ἐγχειρίδιον ῥητορικῆς. — 22) Ἐπιστολαὶ τοῦ κυρίου **Μαξίμου** καὶ ἄλλων τινῶν. — 23) **Χαρισίου Μηγδάνη** Λύχνος τοῦ Διογένους. — 24) Σύνοψις περὶ θεωρίας ἰατρικῆς. — 25) Θεολογία ἀνόνημος. — 26) **Λόγγου** Τὰ κατὰ Δάφνιν καὶ Χλόην. — 27) Νομικόν τοῦ **Καμπανίας**. — 28) **Νικηφόρου Βλεμμύδου** Λογικὴ ἐπιστήμη. — 29) Περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀνόνημον 30) **Ἰσοκράτους** Ἐγκώμιον εἰς Εὐαγόραν. — 31) **Μαξίμου [Ἡελοποννησίου]** Ὀμιλίαι καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὰς Κυριακάς. — 32) Βιβλὸς **Συνεσίου Κυρήνης**. — 33) **Χρυσολωρᾶς** [Ἐρωτήματα;]. — 34) Διάλογοι ἀληθείας περὶ ματαιότητος. — 35) Εἰσαγωγή Πορφυρίου. — 36) Θέματα εἰς τὴν γραμματικὴν **Λασκάρεως**. — 37) **Ἐδρου Ἀπόλλωνος** Ἱερογλυφικά. — 38) Ἐτερον ἀνεπίγραφον. — 39) Ἐτερον ἀνεπίγραφον. — 40) **Ἀφθονίου** Προγυμνάσματα ῥητορικῆς. 41) Ἐξομολογητάριον. — 42) **Ἰωάννου Χρυσοστόμου** Λόγος περὶ τοῦ ὄψεως τοῦ Μωϋσέως. — 43) Ἐκκλησιαστικόν ἀνεπίγραφον. — 44) Νουθεσία εἰς πνευματικὸν πατέρα. 45) **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Λόγος κατὰ Ἰουλιανοῦ. — 46) [**Δημοσθένους**] Λόγος περὶ τοῦ στεφάνου. — 47) **Δαρδάρεως** Παιδαγωγός. — 48) **Ἰωάννου** Σύνοψις νόμων. — 49) **Θεοδοσίου Κορουθαλλέως** Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἄρχοντα Σκαρλάτον. — 50) Ἐπιστολὴ τοῦ **Ἐφραῖμ Πώποβιτς** — 51) Ὀμιλίαι εἰς τὸ Πρόσχε σεαυτῶ. — 52) Φυσικῆς ἱστορίας βασιλείων τῶν ζῶων ὑπὸ **Ν. Ν.** — 53) Ῥητορικὴ κατ' ἐρωταπόκρισιν ὑπὸ [**Ἐφραῖμ**] **Πώποβιτς**. — 54) Συλλογὴ γνωμικῶν διαφόρων γλωσσῶν. — 55) Παράφρασις εἰς τὴν Ὀμήρου Ἰλιάδα ὑπὸ **Νεοφύτου ἱεροδιακόνου**. — 56) Πραγματεία περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ **Ἀθανασίου Πέτρου Ἰωάννου**.

— Στίχοι εἰς **Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν**. Ἐν τῷ ἔτι

194 Βαροκκικῶ κώδικι τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, φέρονται ἐν φ. 95^a καταλογάδην γεγραμμένοι οἱ ἐξῆς α Στίχοι ἠρωϊκοὶ β'.

Ἦν ὅτε ῥωμαϊκὴν ὑπὸ Αὔσονιτῶν πλατάνιστον
 πρέμνον ἐριθαλῆς, εὐσκιόφυλλον, τανυπέτηλον
 ἦδε πόλις τελέεσκεν. Ἄτάρ ζαμενοῦς ὑπ' ἀέλλης
 βαρβαρικῆς ἰδὲ λαίλαπος ἰδὲ τυφῶνος ἀγρίου
 5 κουριδίη νεάνις ἄτε μητρὸς ἀπέσπαστο φίλης,
 κειραμένη δ' ὑπὸ βόστρυχον ἀγλαὸν ὥστο χαμάζι.
 Ἦυτε γὰρ πλοκαμίδας ἀμύξατο τείχεα πυκνὰ,
 ἦθεα περσικὰ δ' ὠλοφύρατο ἱπεὶ μετέλαχεν
 10 εὐνομίης θεοφιλέος εὐσεβέων τ' ἀπὸ θεσμῶν.
 Οὐδ' ἄρα κοιρανέοντος ταῦτ' ἐπιήνδανε θυμῷ,
 σκηπτοκρατοῦς ἀκάμαντος, ἀριστοπόνου, μεγαθύμου
 Κορνηνιάδεω ἀγακλυτοῦ, βαρβαροφόντου,
 θηρολετῆρος, ὅσα περ οὔρεσιν ἀμφινέμονται,
 Μανουῆλ ἑπταμίδοντος, ἐρισθενέος, πτολιπόρθου,
 15 εὐσεβέων τε λόγων μελιχροφθόγγοιο δόνακος
 πνευματικῆς θ' ἠγήτορος ἀναβάσεως ἀπλανοῦς,
 πορφυρόπαιδος· ὃν οὐ θέμις ἐκ μερόπων ἐπικήρων
 φύτλης ἐκγεγάασθαι, ἀπ' οὐρανίων δ' ὄϊσθαι,
 ἄτροτον ἐν καμάτοισιν ἀεικελίοισιν ἰόντα,
 20 ἄτροπον οὐδὲ πνώοντα περιχθονίων κατὰ πληθύν
 καὶ φυσικῶν ἐφύπερθεν ἀναγκῶν, αἱ κε θέλησιν.
 Οὐκουν οὐκ ἐπικύδανε, παμβασιλεῖ ἰδὲ Χριστῷ
 φραξάμενος, τόν γ' οὐκ Ἄγαρ οὐκ Ἰσμαῆλ θεοκλυταῖ,
 βάσκειν ἐς ἡλίου ἀναδυομένοιο πῦρ αὐτὴν
 25 αὐτομάτως, οὐδ' ἀξιόλεκτον ἄγειρε φάλαγγα.
 Ὡς δ' ὅτε περ Γεδεῶν τὸ λαφύξαν ἀγάγετο καὶ τε
 Μαδιανίτιδας ὄλεσε πανστρατιάς ὑπερόπλους,
 ἐν δὲ κεραυνὸν ἀπ' ἄντυγος αἰθερίοιο ἀτειρῆ

ὄξύτερον
 2. τανυπέτηλον 3. ἢ δὲ 6. ὑποβόστρυχον 7. ἦυτε 9. εὐ-
 νομίας τὰ πό 13. θηρολετῆς ς 14. ἐρισθενέως 18. ἐκγεγαί-
 ασθαι 20. περιχθονίων κατὰ πληθύν 24. κελίοιο. ἴδε καὶ στ. 58
 26. λαφύξαν 28. ἀπ' ἄντυγος

E. K. T. P.
 IOANNINA 2006

- Πέρσαι καθάρσαν ὄσαντο, λάθοντο δ' ὄιστοϋ,
 30 ἐς δὲ φυγὴν ἐτρέποντο λυγρὰν αὐδὴν λαλαγοῦντες,
 στέρνα δ' ἀνά πολυχανθῆ γαίης πουλυβοτείρης
 οὐκ ἔτ' ἐπιτροχώωντες ἐς ἄγκια μακρὰ δύσαντο,
 δορκαλίδες τρομέουσai θῆρα βριαροπάλαμον.
 Πολλὰ δὲ δούρασιν ἀμφὶ μετάρφρα τραυματέοντο,
 35 οὐδ' ἄρ' ἐπὶ στήθεσσι βολίδος ἱμιμον ἐρωήν.
 Ὡς εἰ μὲν δραπέτευσαν ἀπ' ἀλλοτρίοιο δόμοιο,
 κηφῆνες δὲ μελισσῶν οὐκ ἔτι σίμβλα τρυγῶσι.
 Κεῖρα δὲ σωτικάνειραν ἀνασχόμενος δι' Ὀλύμπου
 κοίρανος ὄλβιος ἠδὲ θειώνυμος ἠδὲ θεουδῆς
 40 λίσσεται ὑψιμέδοντα λάχους ἔνεκεν θεολέκτου·
 «Γλαθι, δημιουργὲ ἀναξ· ἱκέτης δέ τοι εἰμί
 Χριστιανῶν σ' ἐπιλήσιμονα μὴ μέχρι τέρματος εἶναι,
 ὄμμασι δ' εὐμενέεσσι τεὸν σχοίνισμ' ἐπιβλέψαι.
 Σοῦ χάριν οὔτε τι σώματος, οὐ στέφιος πολυτίμου
 45 φείσομ' ἐγὼ ποτε οὔτε κ' ὄτω χαρισαίμην».
 Ἦ ῥα καὶ ἀμβροσίην διὰ δεξιὰν ἐνθετο λίθον,
 κάθθαλε δὲ καρτερόν ἐς ὑπώρυχα τῆσδε πόλιος,
 καδ δ' ἔβαλον μεγαλήτορες ἄνδρες ἀριπρεπέες τε,
 50 ἐστε δομήτορες ἧῦτ' ἀδινάων φύλα μελισσῶν
 ἔργον ἀρίζηλον τόδε συμπέραναν παραχρῆμα,
 Ῥωμαῖδος τε πάλιν μέρος οὐκ ἐλάχιστον τάδ' ἦν.
 Λυσσητῆρ δὲ κύων ὃς κάρχαρον ἐγκατείασθε
 γνάθον ὀδυνήσαιτο λίθον μόνον ἐγκαταρρήξας.
 Θύγατρα δ' ἀπολαβοῦσα τετὴν ἀπόδημον ἐς μακρὸν
 55 λευκόπεπλον, τανυδόστρυχον, εὐστέφανον, διὰ φύκος
 παρειὰς ἐπιχρωσαμένην, πάμπαν ἐρατεινὴν
 Αὔσονίτι· σκίρτησε, πολιούχῳ δὲ ἀνακτι
 ἐθην ἐπεύξαθ' ἠελίου ἀπερείσια κύκλα

31. πολυχανθείης πολυβοτείρης 34. ἀμφιμετάρφρα 35. ἐπι-
 στήθεσ 36. ἀπαλλοτρίοιο 43. σχοίνισμ' 45. οὔτεκεστο χαρισά-
 μην 48. καδ 49. ἐσδε αδονῶν 51. τάδε ἀνεῖ ἱτέρας λίθως
 53. ἐγκαταρρῶξασ 56. ἐπιχρωσαμένην 57. αὔσονίτης
 58. ἐπεύξας

60 καὶ μονοκρατορίην χθονὸς οὐδὲ ἅμα φαιινῶ·
 κύκλω γὰρ ἐπάρασα βλεφαρίδας, ὡς φάτο θείσπις,
 τέκνα θ' ὄρωσα γέγηθε συνηγμένα πάντοθεν αὐθις
 δύσιος ἀντολῆς τε ἀτεκμάρτων τε θαλασσῶν.

Ἐν τῷ ποιήματι δὲν γίνεται ῥητὴ μνεία τῆς πόλεως, ἧς τὴν ἐπι-
 αναφορὰν εἰς τὴν βυζαντιακὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀνάκτισιν τῶν τειχῶν
 ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ πανηγυρίζει ὁ ποιητής. Ἄλλ' ἂν οὐ
 ὠρισμένως λέγεται, ὅτι ἡ πόλις αὕτη ἐπανεκτῆθη ὑπὲρ τοῦ Βυζαν-
 τίου, ἀπαλλαγείσα βαρβαρικῆς λαίλαπος ἰδὲ τυφῶνος ἀγρίου,
 ὅτι δ' ἡ δουλεία ἦν ἀπέβαλεν ἦτο ἡ τῶν Περσῶν, ὡς ἀρχαίζοντες
 ὠνόμαζον τοὺς Τούρκους οἱ Βυζαντίνοι, εἶνε προφανές, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ
 Μανουὴλ Κομνηνοῦ ἀνακτῆθεῖσα καὶ ἀνοικοδομηθεῖσα αὕτη πόλις
 πρέπει νάναζητηθῆ μεταξὺ τῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατεχομένων τῶν
 ὑπὸ τῶν Σελδσοῦκων, πρὸς οὓς γενναίως καὶ ὡς τὸ πλεῖστον ἐπιτυ-
 χῶς ἐπολέμησεν ὁ αὐτοκράτωρ, καθ' ἃ διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἱστορία.
 Καὶ δυνατόν μὲν νά νοηταί τις τῶν ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ ἐν Κιλικίᾳ
 κυριευθεισῶν πόλεων, ἀλλ' ἴσως εἶνε πιθανώτερον, ὅτι πρόκειται περὶ
 τοῦ ἐν Φρυγίᾳ Δορυλαίου. Τοῦτο, ὑποκείμενον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς
 ἐπικρατήσεως τῶν Σελδσοῦκων, ἠδυνήθη ὁ αὐτοκράτωρ νάνακτῆσθαι
 καὶ τειχίσθαι ἐν ἔτει 1175 μετὰ καὶ τοῦ ἐπ' Ἰσῆς ὡς τὸ Δορύλαιον
 ἐγκαταλελειμμένου φρουρίου Σουβλαίου (Πρβλ. στ. 7: ἀμύξατο
 τεῖχεα πυκνά). Πράγματι δ' ἂν παραβάλωμεν τὰς περὶ τῆς
 ἀνακτῆσεως ταύτης τοῦ Δορυλαίου καὶ τῶν χάριν αὐτῆς συγ-
 κρούσεων πρὸς τοὺς Σελδσοῦκους διηγήσεις παρὰ τῷ Νικητᾷ Χω-
 νιάτῃ (ἰκδ. Βόννης σ. 227,20-229,19) καὶ τῷ Ἰωάννῃ Κιννάμφῳ
 (ἰκδ. Βόννης σ. 294,12-296,2), περὶ ὧν ἴδε καὶ *Ramsay* (*The
 historical geography of Asia Minor*. Ἐν Λονδίῳ. 1890 σ. 79),
 πειθόμεθ' ἀδιστακτῶς, ὅτι τὸ προκείμενον ποίημ' ἀναφέρεται εἰς τὴν
 ἀνάκτισιν τοῦ Δορυλαίου. Μάλιστα δὲ τὰ περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς τει-
 χοδομίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐν τῷ ποιήματι ἐν στ.
 47 κ. ἑ. συμπίπτουσι κατὰ γράμμα πρὸς τὰ τοῦ Χωνιάτου Ἐπεὶ
 δὲ καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν ἐπεβάλετο, νωτοφορεῖν τοὺς
 λίθους ἀρξάμενος, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ἠρρένωσεν ὡς
 ἀπτέρῳ τάχει τὸ τεῖχος ἀνεγερθῆναι καὶ προσεπιδληθῆναι

59. φαενῶ 60. ὡς φάτο

οὐκ ἀνάγκη ἐξωθεν καὶ ἀνορυχθῆναι ἡρεάτια ἐσωθεν εἰς πλείονας ὑδάτων ἀντλήσεις.

Εἶνε δὲ τὸ ποίημα ἀνώνυμον. Ἴσως δὲ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσγράψωμεν αὐτὸ εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, τὸν πολλοῦς, ὡς γνωστόν, πανηγυρικοῦς γράψαντα ἐπ' αἰσίοις βασιλικοῖς καὶ παλαικοῖς γεγονόσιν, ἰδίως εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν (Πρβλ. **Χρονολογίου Παπαδημητρίου Θεόδωρον Πρόδρομον**. Ἐν Ὁδησσῷ. 1995 ῥωσιστὶ, σ. 375 κ. ἑ.), ἀν μὴ ἐκ τῶν ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ λέξεων ἴδῃ πόλις ὑπεφαίνετο, ὅτι τις τῶν πολιτῶν αὐτοῦ τοῦ Δορυλαίου ἔγραψεν αὐτό. Ἀλλὰ δύναται ὁμως νὰ εἰκασθῇ, ὅτι συνέγραψε μὲν αὐτὸ ὁ Πρόδρομος, ἀλλὰ παριστάνεται λαλῶν ὡς ἀπὸ προσώπου αὐτῆς τῆς πόλεως, καθ' ἃ πολλάκις γίνετο παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς.

Ἡ δ' ἐν τῷ κώδικι παράδοσις τοῦ ποιήματος ἔχει ἐν τοῖς πλείστοις καλῶς πλὴν τῶν στίχων 51 (τάδε = τὰδ' ἦν;) 52 (ἐγκατείασκε;) καὶ 53 (ἐγκαταρρώξας = ἐγκαταρρήξας;).

Νεῖαι δὲ λέξεις, προσθεταὶ εἰς τὰ λεξικά, σημειούσθωσαν ἐκ τοῦ ποιήματος αἱ ἐξῆς· ἀξιόλεκτος, βαρβαροφόντης, ἐγκατείασκε(;), ἐπταμέδων, μελιχρόφθογγος, πορφυρόπαις, σκηπτοκρατής, σωτιάνειρα, τανυδόστρυχος, τραυματέομαι, ὑπῶρυξ.

— **Ἀνέκδοτον ποιημάτιον Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου**. Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. XI, 40 (34) κώδικι τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης Rossiana, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, περιέχονται ἐν φ. 226 α-β οἱ ἐξῆς ἀνέκδοτοι, ὅσον οἶδα, στίχοι τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τοῦ αὐτοῦ ἀστειῶν». Ἀναφέρονται δ' αἱ λέξεις «Τοῦ αὐτοῦ» εἰς προηγούμενον ὀρθογραφικὸν στιχοῦργημα τοῦ Προδρόμου. Ἐχουσι δὲ ὡδε οἱ στίχοι, γεγραμμένοι ἐν τῷ κώδικι καταλογάδην·

Τῇ χθὲς οὐκ ἐζυμώσαμεν· ἄλευρον γὰρ οὐκ ἦτον.

Ἐπέρπυρόν μοι, πίστευσον, οὐκ εἶχα νάγοράσω,
καὶ ἠρξάμην ὀλιγοθυμεῖν, καὶ ὡς ἂν ἐσκοτιζόμεν.

Πολλὰ, τὴν εἶπον, πείνά μου, διφθογγὸν νὰ σε γράφω.

5 Μόνον [με] ἔασον μικρὸν μὴ σκοτισθῇ τὸ φῶς μου.

Ἄλλ' ὁμως οὐκ ἐπήκουσεν, εἰ μὴ νὰ κάτσω εἰς γεῦμαν.

Ἔως ὡδε μετριάζοντες ἐπλέξαμεν τοὺς στίχους.

2. εἰπέρπυρόν ναναγοράσω 4. πείνα 6. νανάσω

Οι στίχοι οὔτοι, ὄντες πιθανῶς ἀπόσπασμα ποιήματος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ τὸν Κομνηνόν, ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐκδοσθέντα παρὰ τῷ *Legrand* (*Bibliothèque grecque vulgaire* Τόμ. Α' σ. 38-124), εὑρίσκονται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 246 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρειμονῆς Κουτλουμουσίου, γεγραμμένῳ ὁμοίως τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. Φέρουσι δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν «Τοῦ αὐτοῦ ἀστέιον» προηγείται δ' αὐτῶν «Φιλοσόφου καὶ ῥήτορος κῦρ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου» στιχούργημα ὀρθογραφικόν, ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων Ἰστέον, ὦ παῖ, ὅτι τὸ ἄλφα δασύνεται ἐν λέξεσι τοιαύταις, καθ' ἃ καὶ ἐν τῷ Ῥοσσιανῷ κώδικι. Λυκοῦμαι δὲ, ὅτι δὴν ἀντέγραψα τὸ «Ἀστέιον» τοῦ Προδρόμου τῷ 1880, ὅπως ἀντιβλήθῃ τὸ ἀντίγραφον ἐκεῖνο πρὸς τὸ ἐκ τῆς Ῥοσσιανῆς βιβλιοθήκης. Ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἐμοῦ ἀντιγραφείσῃ ἀρχῇ τοῦ ποιήματος ὁ Κουτλουμουσιακὸς κώδιξ ἔχει τὴν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ Ῥοσσιανῷ Τῆ.

— Ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ ἡγουμένων ποιήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου. Ἐν τῷ φ. 216^α τοῦ ὑπ' ἀρ. Cony. Sorprg. 2 κώδικος τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης φέρονται γεγραμμένοι καταλογάδην ὀλίγοι τινὲς στίχοι, ὧν οὐδεμία γίνεται μνεία ἐν τῷ τῶν κ. κ. *Rostagno* καὶ *Festa* *Indice dei codici greci Laurenziani non compresi nel catalogo del Bandini* ἐν τοῖς *Studi Italiani di filologia classica* Τόμ. Α' 1893 σ. 132. Εἶνε δὲ οἱ στίχοι οὔτοι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ ἡγουμένων ποιήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου οὐκ ἄνευ ἀξίων λόγου διαφορῶν, ὡς δύναται πᾶς τις νὰ πεισθῇ ἐκ τῆς παραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ποιήματος τούτου, οἷον φέρται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ *Legrand* (*Bibliothèque grecque vulgaire* Τόμ. Α' σ. 53).

Λαυρεντιακὸς κώδιξ

Ἐκδοσις Legrand

Τωλμίσαν ἀναφέρω σοι τῷ κραταιῷ
 Διοσπότη τωμεγα καὶ νικοποιῷ κραταιῷ
 στεφεφόρῳ καὶ πρόδεξε καὶ λύσον μου
 τὰς πολυπλόκους δέσης. Οὐδὲν γὰρ δέ-
 ωνται πολλῶν ἐξόδων ἢ φροντίδων·
 ἤγαρ ἀραθυμῶς εἰς αὐτὰς καὶ ἀνιμέ-
 ρως βλέψις οὐδὲν γὰρ δέονται λοιπῶν
 ἀναμαθῆν τὰς πράξεις τῶν νοσούντων
 ἀναμαθῆν... καὶ τὴν Ἰασην ἐντέχνως ἀπο-
 δοῦναι καὶ θαυμασῆ τοῦ μύρμηκος τὴν
 τέλκαυτην τῶλμην.

Τολμήσας ἀναφέρω σοι τῷ κραταιῷ δεσπότη,
 τῷ μέγα καὶ νικοποιῷ κραταιῷ στεφεφόρῳ
 καὶ πρόδεξαι καὶ λύσον μου τὰς πολυπλόκους
 [δέσεις·
 οὐδὲ γὰρ δέονται πολλῶν ἐξόδων ἢ φροντίδων,
 ἵνα βαθυμῶς πρὸς αὐτὰς καὶ ἀνεμμένως βλέψῃς.
 Δέον λοιπὸν ἀναμαθεῖν τὰς νόσους τῶν νοσούν-
 [των,
 εἰθ' οὕτως καὶ τὴν Ἰασην ἐντέχνως ἐπιθεῖναι·
 καὶ θαύμασον τοῦ μύρμηκος τὴν τηλικαύτην
 [τόλμην.

ΕΡΤΑΣΤΗΡΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΔΙΑΣΤΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΘΗ ΕΠΙ ΚΑΡΔΗΛΗΣ ΚΟΙΤΗΣ ΠΙΝΤΟ
 Ε. Κ. Τ. Π
 ΕΚΔΟΣΙΣ Κ. Τ. Π
 ΑΓΓΛΙΑ 2006

Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ πέμπτος στίχος τοῦ ποιήματος παρὰ τῷ *Legrand* δύναται ἐκ τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδικος νὰ διορθωθῇ ἐν ἀρχῇ ὡδε· εἰ γὰρ προθύμως — βλέψεις· μετ' αὐτὸν δὲ φαίνεται ἐκπεσὼν ἕκτος στίχος, ἀρχομενος διὰ τῶν λέξεων οὐδὲν γὰρ δέονται λοιπόν.

— **Κώδιξ τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ.** Ἐν τῇ Πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Καίρου, περιχούση πολλοὺς καὶ ἀξίους λόγου κώδικας, ὧν εὐχρῆς ἔργον εἶνε νὰ δημοσιευθῇ ὁ κατάλογος, περιλαμβάνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις κώδιξ τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ, ὑπ' ἀρ. 141 εἰς σχῆμα 4ον, γεγραμμένος ἐπὶ χάρτου τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. Ἀρχεται δὲ ἀκέφαλος ἀπὸ τῶν λέξεων τὸν **Πόντον τόπον** καθήκοντες. Ἀλβανοὶ δ' ἐπὶ τὴν ἔω καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Οὗτοι πρῶτον μὲν αἰτήσαντι Πομπηίῳ δίοδον ἔδοσαν, εἶτα γενόμενοι τετρακιςμυρίων οὐκ ἐλάττους προσέβαλλον αὐτῷ (X, 4=P I 477). Τελευτᾷ δὲ ὁ κώδιξ ἐνθα καὶ τὸ Χρονικὸν διὰ τῶν λέξεων **Ἦε' οὐπερ** ἅπαν κατορθοῦται καλόν· εἰ **Ἦ'** ἀσυντελές, εἴη ἂν ἡμέτερον τὸ αἰτίημα καὶ ἐπανέτω πρὸς με τὸν τεκόντα τὸ ἀποκύημα ἐσόμενόν μοι μνήμης ἐμπύρευμα. Αἱ ἐν τοῖς ἀνωτέρω χωρίοις διὰ παχέων γραμμάτων δηλωθεῖσαι διαφοραὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐκδόσει γραφῶν πειθουσιν, ὅτι ὁ κώδιξ οὗτος εἶνε ἄξιος ἰδίως μελέτης, ἢ δὲ ἀντιβολὴ αὐτοῦ θάποτελέση σπουδαίαν συμβολὴν πρὸς νέαν ἐκδοσιν τῶν ἐν τῷ κώδικι τοῦ Καίρου σωζομένων βιβλίων τοῦ συγγραφέως τούτου.

— **Τύποι ἀναφορῶν ἐν τῷ κώδικι Rossianus XI 40.** Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι, ἐν ᾧ τὸ ἀνωτέρω ἐν σ. 333 ποιημάτιον τοῦ Προδρόμου, περιλαμβάνονται ἐν φ. 245^a-257^a τύποι ἀναφορῶν, ὧν μόνον τὸν πρῶτον ἀναγράφει ὁ τὸν κατάλογον τῆς Ῥοσσιανῆς βιβλιοθήκης συντάξας κ. *C. van de Vorst* (Verzeichniss der griechischen Handschriften der Bibliotheca Rossiana ἐν τῷ Zentralblatt für Bibliothekswesen Τόμ. ΚΓ' (1906), σ. 543). Εἶνε δ' ἡ μικρὰ αὕτη συλλογὴ οὐκ ἀναξία λόγου, καίτοι ὁ συλλογεὺς ἠρέκεσθη μὲν εἰς μόνην τὴν εἰσαγωγὴν ἐκάστης ἀναφορᾶς, ἐπιφέρων ἔπειτα ὡς τὸ πλείστον τὰς λέξεις καὶ εἶτα τὴν ὑπόθεσιν, παρέλειψε δ' ἐκ τῶν ἀναφορῶν ἐκάστων, ἃς εἶχεν ὑπ' ὄψιν, τὰ ἐν αὐταῖς εἰδικὰ ὀνόματα, εἰς

μόνην τὴν χρῆσιν αὐτῶν ὡς τύπων ἀποσκοπῶν ὡς καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἐπιστολικῶν τύπων ἔγεινε πολλάκις. Διὸ ἀναγράφω αὐτὰς ἐνταῦθα λεπτομερῶς, προσθέτων καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἀξιολογωτέρων ὡς καὶ τιν' ἄλλα τῶν ἐν αὐταῖς ἀξίων γνώσεως. 1) φ. 245^a. « Ἀναφορὰ εἰς βασιλέα ». Ἄρχ. Τολμῶν ὁ δοῦλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου δέσποτά μου ἅγιε ἀναφέρω. — 2) φ. 245^b. « Εἰς πατριάρχην ». Ἄρχ. Τολμῶν ὁ δοῦλος καὶ υἱὸς τῆς μεγίστης ἁγιωσύνης σου. — 3) φ. 246^b. « Εἰς μητροπολίτην μεγάλης ἐκκλησίας ». Πρόκειται, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, περὶ μητροπολίτου τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ ταύτῃ καὶ ἡ φράσις καὶ ἔχη ἐπὶ πᾶσιν ὁλόκαλα. Καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πολλαῖς τῶν κατωτέρω ἀναφορῶν γίνεται καὶ πάλιν χρῆσις τῆς αὐτῆς λέξεως ὁλόκαλα. — 4) φ. 247^b. « Εἰς ἕτερον μητροπολίτην μικρᾶς ἐκκλησίας ». Εἶνε δὲ ἡ τῆς Βερροίας. — 5) φ. 248^a. « Εἰς ἐπίσκοπον ». — 6) φ. 248^b. « Εἰς ἀρχιμανδρίτην καθηγούμενον ». — 7) φ. 250^a. « Εἰς ἱερομόναχον καὶ πνευματικόν ». — 8) φ. 251^a. « Εἰς ἱερομόναχον ». — 9) φ. 251^b. « Εἰς ἄρχοντα ὀφφικιάλιον ». Ἄρχ. Οἴκειε τῷ κραταιῷ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ βασιλεῖ εὐγενέστατε ἐνδοξώτατε συνετώτατε ἐν Χριστῷ κύριέ μοι μέγα δομέστικε. — 10) φ. 253^a. « Εἰς κεφαλὴν ». Ἄρχ. Ἐνδοξότατε, ὑψηλότατε, φρονιμώτατε ἄμα καὶ πρακτικώτατε οἴκειε τῷ κραταιῷ καὶ ἁγίῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ βασιλεῖ καὶ ὁμόψυχε ἐν Χριστῷ κύριέ μοι καὶ ἅγιε αὐθέντα. — 11) φ. 253^b. « Εἰς ἄρχοντα φίλον καλόν ». — 12) φ. 254^b. « Εἰς τὴν λαύραν ». Ἄρχ. Πανοσιώτατε καθηγούμενε τῆς καθ' ἡ[μᾶς]. Μετὰ τὸ ἡ τοῦ ἡμᾶς λείπεται φύλλα. — 13) φ. 255^a. Λεῖπει ἡ ἐπιγραφὴ, ἣτις περιείχετο ἐν τῷ τέλει τοῦ τελευταίου τῶν λειπόντων φύλλων. Ἄρχ. Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνταλτηριώδους γράμματος ἀνατίθετέ σοι τῷ τιμιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ ὀδεῖνα. Τελ. μνητὸ τοῦ τρέχοντος ἰνδικτιῶνος θ' ἔτους ςϞθ' (=1401).

Πρὸς τὴν συλλογὴν ταύτην παραβλητέος ὁ ὑπὸ τοῦ κ. **Σάθα** (Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμ. 5' σ. 607 κ. ἰ.) ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 2509 ἐκδεδομένος Τύπος τέχνης τῆς τῶν γραμματέων. Καὶ ἄλλαι δὲ πολλαὶ ἀνάλογοι συλλογαὶ ὑπάρχουσιν ἐν διαφόροις κώδιξι. Πρβλ. *Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur*

σ. 452 κ. ε. (ἑλλ. μεταφρ. **Σωτηριάδου** Τόμ. Β' σ. 91 κ. ε.). Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι, ὅτι καὶ ὁ Κουτλουμουσιακὸς κώδιξ 246 ἔχει ἐπομένην εἰς τὸ ποιημάτιον τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου τὸ ἐκδοθὲν ἀνωτέρω ἐν σ. 332 συλλογὴν ἀναφορῶν (Ἴδε **Σπυρ. III. Λάμπρου** Catalogue of the greek manuscripts on Mount Athos. Ἐν Κανταβριγία. 1895. Τόμ. Α' σ. 305), ἣτις πιθανῶς εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ἐν τῷ Ῥοσσιανῷ κώδικι. Ἐν γίνεσι δὲ τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν Κουτλουμουσιακὸν ἀποδεικνύουσιν, ὅτι ἀμφότεροι οἱ κώδικες ἔχουσι κοινὴν τὴν πηγὴν ἢ ὁ ἕτερος αὐτῶν εἶναι ἀντιγεγραμμένος ἐκ τοῦ ἑτέρου. Ἡ δ' ἐν τῷ Ῥοσσιανῷ κώδικι ὑπαρξίς καὶ ἑτέρων τινῶν περιεχομένων ἐν φ. 226^b-227^b, μὴ σημειουμένων ἐν τῇ ὑπ' ἐμοῦ περιγραφῇ τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ, ἐξηγεῖται βεβαίως ἐκ τῆς ἐν τούτῳ συγχύσεως τῶν φύλλων, ἐν οἷς ἴσως λαμβάνουσι καὶ τὰ περισσεύοντα ἐν τῷ Ῥοσσιανῷ κώδικι.

Ἐν τέλει δὲ παρατηρῶ, ὅτι τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τῶν ἀναφορῶν **Τολμῶν ὁ δούλος . . . ἀναφέρω** εἶναι ὁ συνήθης τύπος τῶν παρὰ Βυζαντινοῖς τοιοῦτων ἐγγράφων. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων, ἅτινα δύνανται νὰ παρατεθῶσιν, ἀρκοῦμαι ἀναγράφων ἰνταῦθα ὀλίγα τινὰ πρόχειρα. Οὕτως ἀναφορὰ τις τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ἐν φ. 123^b τοῦ ἐν τῇ Λαυρεντιακῇ βιβλιοθήκῃ κώδικος **Conn. Soppr. 30** ἀρχεται μὲν ὡδε: **Τολμῶν ὁ δούλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου δέσποτά μου ἅγιε ἀναφέρω**, τελευτᾷ δὲ διὰ τῶν λέξεων ὡς **δούλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου τολμύσας ἀνέφερον**. Ἀναφορὰ δὲ τις τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, ἐπιγραφομένη «**Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα**» καὶ περιλαμβανομένη ἐν τῷ κώδικι **XXII-1** τῆς ἐν Νεαπόλει βιβλιοθήκης τῶν Ἱερωνυμιτῶν (**Gerolamini**) ἢ **Oratoriana** ἐν φ. 314^a κ. ε. ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων **Τολμηρῶς ἀναφέρω τῇ κραταιᾷ καὶ ἁγίᾳ βασιλείᾳ σου**. Ἐν δὲ τῷ Ἀμβροσιακῷ κώδικι **L 106 sup.** εὐρίσκομεν ἀναφορὰν τοῦ ἴτους 1453 φέρουσαν ὑπογραφὴν **Θεοδορῶς ὁ δουλοσού πολὰ πρῶσκινα σε ἣτις ἀρχεται** διὰ τῶν λέξεων **Τολμῶν ὁ δούλωσ τῆς αὐθεντίας σου**. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ τύπου τούτου ἐν τῇ ἀρχῇ δύο τῶν πρὸς τὸν Μανουὴλ Κομνηνὸν ἱετικῶν ποιη-

μάτων του, ἄτινι δυνάμεθα οὕτω νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς ἐμμέτρους ἀναφοράς. Τὸ ἕτερον αὐτῶν ἄρχεται διὰ τοῦ στίχου

Τολμήσας ἀναφέρω σοι τῷ κραταιῷ δεσπότη¹,
τὸ δ' ἕτερον διὰ τοῦ στίχου

Μόλις τολμήσας βασιλεῦ δέσποτα στεφνήφορε².

Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῶν ποιημάτων τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ ἄρχεται μὲν διὰ τοῦ στίχου Δέσποινά μου, τολμῶντι συγγίνωσκέ μοι, ἐπιγράφεται δὲ τοῦ αὐτοῦ ἀναφορὰ εἰς τὴν δέσποιναν (Manuelis Philae Carmina εκδ. E. Miller. Ἐν Παρισίοις. 1855 Τόμ. Α' σ. 284). Πρὸς ταῦτα δὲ παραβλητέον καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἐν σ. 285 ἐκδοθέντι ἐπιγράμματι ἐκ τοῦ Βαρβερινοῦ κώδικος 527 Ἀναφέρω σοι ταῦτα τολμήσας, πάτερ.

Ἀνάλογος δὲ εἶνε καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν ὡς ἀπὸ προσώπου τῶν Ἀθηναίων Ὑπομνηστικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου Τολμῶντες οἱ ἀνάξιοι καὶ πανευτελεῖς δοῦλοι τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας βασιλείας σου δεόμεθα, δέσποτα ἡμῶν ἄγιε³.

Ἐξηκολούθησε δ' ἡ χρῆσις αὕτη μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τῆς βυζαντιακῆς βασιλείας καὶ πέραν αὐτῆς. Οὕτως ὁ Ἰωάννης Ἀργυροπούλος περατόνει ἀναφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον Ε' διὰ τῶν λέξεων ἀνηνέγκαμεν τολμήσαντες. Ἴδε τῶν ἐμῶν προσεχῶς ἐκδιδομένων Ἀργυροπουλείων σ. 141, 6. Καὶ ἀναφορὰ δὲ τις τοῦ Δημητρίου Καστρηνοῦ ἄρχεται διὰ τῶν λέξεων Τολμῶν ὁ δοῦλος τῆς αὐθεντίας σου, δέσποτά μου ἄγιε, δουλικῶς ἀναφέρω (*Klette Beiträge zur Geschichte und Litteratur der Italienischen Gelehrtenrenaissance*. Greifswald. 1890 Μέρ. Γ' σ. 90).

— Τί εἶνε οἱ μεταξωτοὶ ἄρτοι; Ἐν τῷ Μοναχείῳ κώδικι ἀρ. 450 τοῦ Νικήτα Χωνιάτου, περιλαμβάνονται ἐν πολλοῖς παραλλαγῇ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ, περιέχεται ἐν τοῖς περὶ τῆς βασιλείας Ἰσακίου τοῦ Ἀγγέλου καὶ τότε τὸ χωρίον, ἐκδοθὲν ἐν ταῖς κριτικαῖς ὑποσημειώσεσι τῆς ἐκδόσεως Βόννης ἐν σ. 579 ἔτρωγε

¹ *Legrand* Bibliothéque grecque vulgaire Τόμ. Α' σ. 52.

² Ἐνθ' ἀν. σ. 107.

³ *Σπυρ. Π. Ἀμπρου* Μιχαὴλ Ἀκομινάτου τὰ σωζόμενα. Ἐν Ἀθήναις. 1879 Τόμ. Α' σ. 307.

καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἠνώπιον πάντων ἔχων πολυτελεῖ τράπεζαν ἀπὸ ποικίλων καὶ διαφόρων γλυκυτάτων βρωμάτων καὶ ἰχθύων μεγάλων καὶ ἄρτων τῶν λεγομένων μεταξωτῶν καὶ οἴνων τῶν εὐόσμων τε καὶ ποτίμων. Οἱ μεταξωτοὶ ἄρτοι τοῦ χωρίου τούτου, ὧν τὴν σημασίαν δὲν κατώρθωσά ποτε νὰ ναῆσω, μ' ἴσκανθάλισαν, καὶ εὐλόγως ἐνόμισα, ὅτι τὸ χωρίον ἦτο παρανεγνωσμένον. Παρεκάλεσα λοιπὸν τὸν ἐν Μονάχῳ διδάκτορα τῆς φιλολογίας κ. Παῦλον Mare νά μοι ἀποστείλῃ φωτογραφίαν τῆς οἰκείας σελίδος τοῦ χειρογράφου. Ἐν ταύτῃ δ' εὗρον πράγματι εὐαναγνωστότατα γεγραμμένον, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Βόννης, καὶ ἄρτων τῶν λεγομένων μεταξωτῶν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀξιὸν ἱρεύνης. Ἰσως δ' ἐξηγεῖται ἐκ τινος δημώδους φράσεως. Δύναται τις τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος νὰ συμβάλῃ εἰς λύσιν τοῦ αἰνίγματος ;

— **Σεισμὸς ἐν Χίῳ καὶ Σμύρνῃ τῷ 1389.** Ἐν τῷ Ἀλλατιανῷ κώδικι CXVI τῆς ἐν Ῥώμῃ βιβλιοθήκης Vallicelliana φέρεται ὑπ' ἀρ. 31 ἀντιγεγραμμένον χειρὶ τοῦ Ἀλλατίου σημείωμα περὶ σειμοῦ συμβάντος ἐν Χίῳ, Σμύρνῃ καὶ Νέῳ Φωκαίᾳ τῇ 20 Μαρτίου 1389. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν λέγεται ἐκ τίνος κώδικος ἀντιγράφη τὸ σημείωμα τοῦτο, ἔχον ὡδε·

« Τῷ ςῳ^Ϟ ἔτει ἰνδικτιῶνος ιβ' μηνὶ Μαρτίῳ κ' ἡμέρα Σαββάτῳ ὥρα ὀγδόῃ (κῳδ. ὀδόη) τῆς ἡμέρας ἡλίου κύκλος θ' σελήνης κύκλος ιθ' ἐγένετο σεισμὸς φοβερός ἐν τῇ νήσῳ (κῳδ. νήσσω) Χίῳ ὥστε χαλασθῆναι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κάστρου καὶ καταπέσαι καὶ ἐκ τῶν μεγάλων οἰκιῶν τοῦ κάστρου καὶ καταρραγῆναι καὶ θραυσθῆναι τὰ οἰκήματα τὰ πλεῖστα αὐτοῦ. Ἐχάλασε δὲ καὶ τῆς Μητροπόλεως τὸ βόρειον μέρος τὸ πλησίον τοῦ βήματος καὶ ἐπέπεσον ἐπὶ τῷ πλησίον αὐτοῦ οἴκῳ, ἐν ᾧ συνέβη γυναῖκα τινὰ εὐρεθῆναι ἐν αὐτῷ καὶ ἀποθανεῖν ἀπέθανε τε καὶ ἄλλη τις (κῳδ. ἄλλης τίς) γυνὴ Ἑβραῖα ἐν τῷ αὐτῷ σεισμῷ· ἔπεσον δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ κάστρου οἰκίαι πολλαὶ αἰ πλησιάζουσαι μᾶλλον τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ κλουμένου Νέου χωρίου· ἐχάλασεν ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Θαλασσίτης, καὶ τὸ βῆμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τὸ βῆμα τοῦ Ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Τζικαλίου, καὶ τὸ ἰξωνάρθηκον τοῦ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Βασιλικάρη· διερράγησε δὲ καὶ κατεθραύσθη καὶ ὁ θόλος τοῦ Ἁγίου Γαλακτίωνος, καὶ ἄλ-

λων πολλῶν ἐκκλησιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς τρούλλης τοῦ μεγάλου Ἰσιδώρου συνέβη δὲ ἐν ταύτῃ φερέσθαι τὴν ¹ θάλασσαν ἄχρι τοῦ ἐντὸς ἀνεμομύλου τῆς θλάσσης ἔπειτα ἐπαναστραφῆναι καὶ τῶν οἰκείων ὄρων (κῶδ. ὄρων) αὐτῆς ἐξελεῖν ἕως τῆς ἡμίσεως πλάτζας τοῦ Ἐμπορίου, ὥστε φοβηθῆναι τοὺς ἀνθρώπους φεύγειν καὶ ἐπανέρχασθαι ἄχρι τῆς Τρουλλωτῆς. Ἐχάλασε δὲ καὶ ἡ Σμύρνη καὶ ὁ ² κούλας τῆς Φωκαίας (κῶδ. Φωκέας) τῆς νέας, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Χαρία τέλειον. Οὗτινος φοβεροῦ σεισμοῦ γεγονότος, μετὰ φιλανθρωπίας παρ' ἐλπίδα ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ὁ οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων θεός. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν ».

Ἐντὶ τῶν λέξεων ἰνδικτιῶνος, ἡλίου, σελήνης καὶ κύκλος τὸ ἀντίγραφον τοῦ Ἀλλατίου ἔχει τὰς συνήθεις γνωστὰς βραχυγραφίας.

— **Διαθήκη τοῦ εἰς αἰῶνος.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 226 κώδικι τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς περιλαμβάνεται ἐν φ. 186^a ἡ ἐξῆς διαθήκη ἱερομονάχου τινὸς Γερασίμου, συνταχθεῖσα ἐν Κρανιδίῳ τῇ 11 Μαΐου 1634.

α + Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1634 Μαΐου ια εἰς τὸ Κρανιδίον τὴν σήμερον ἔγραψα ἐγὼ ὁ παπᾶ Γεράσιμος πὸς ἐχάρησα μέρος τῆ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μου τοῦ ἀνηψήου μου τοῦ Γεώργη· τὸ χοράφη ὀπου ἔνε ἦς τὴν Βέρβερόντα κατὰ τὸ πηγάδει τοῦ Χόρτα ὀπου ἔχη της δύο ἐλές, καὶ τὸ πηγάδη καὶ τὸ ἀλόνη· ἀκόμη μελήσια ἦκοσι ὀπου τὰ ἔδοσα τοῦ συμπεθέρου νὰ εὐγάνουῖν τόσα σώματα καὶ τότες νὰ τὰ ἔχη μῆσηκὰ μὲ τὸ παιδί· καὶ ἀφήνο ἐπίτροπο τὸν Πέτρο τὸν Γραματικὸ νὰ ἐπέρνη ἦς τὸν κερὸ τὸ μερτικὸ τοῦ χοραφῆου τὸ τρίτο· τόσο ἀπὸ στάρη· τόσο ἀπὸ βάμπάκη· τόσο ἀπὸ μελήσια· τὸ ὀποῖο μερτικὸ νὰ τὸ πούληση ἦς τὸν κερὸ αὐτὸς ὁ ἐπίτροπός ὁ Γραματικὸς καὶ τὰ σώματα νὰ τα θάνη ἦς χέρη καλοῦ ἀνθρώπου νὰ στέκοῦνται· καὶ αὐτὸς νὰ ἐκρατῆ καταστηχο ἕως οὐ νὰ ἔλθη τὸ πεδὴ ἦς νόμου ἡλικίας· καὶ τότε νὰ τοῦ τα δώσει· καὶ ἀπὸ τὸ χοράφη καὶ ἀπὸ τὰ μελήσια· νὰ μὴν ἔχη νὰ κάμη εἰς ἑδούτα· οὔτε ὁ πατέρας του ὁ παπᾶς οὔτε ἄλλα ἀδελφῆά του· ὅσα νὰ ἦνη· οὔτε ἦς τὸ μερτικὸ του νὰ βάνουν τὴν χάρην ὀπου τοῦ χάρησα· μόνε καὶ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα

¹ Δύο τῆν, ὡν τὸ πρ τον διαγεγραμμένον.

² Μετὰ τὸ ἄρθρον ἔπεται Κ διαγεγραμμένον.

ὅλα ὅπου τοῦ ἀφῆκε τοῦ υἱοῦ μου τοῦ πατρὸς νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς ὁ Γῆώργης τὴν κληρονομίαν του ἐξίσου· ὅσα ἀδέρφηνα εὐρεθοῦν· καὶ ἀνήσος καὶ γένη ἀπίθις· καὶ κρατίση τίποτες ἀπὸ ἧτη ἔγραψα ἢς τὴν διάθήκῃ τὴν κατάρτα μου νὰ ἔχη καὶ νὰ κρηθῇ μὲ τὸν ἰούδα· Γεράσιμος ἱερομόναχος ἔγραψα - »

— Συμπλήρωσις ἀρχιερατικῶν ὑπογραφῶν. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει μέγας λογοθέτης κ. Σ. Ἀριστάρχης ἐπέστειλέ μοι τῇ 30 Μαΐου τὰδε· «Ἐπιτραπήτω μοι ἵνα σημειώσω ὑμῖν, ὅτι παραβαλὼν τὰ σιγίλλια τῆς μονῆς Σκαφιδιάς, τὰ παρ' ὑμῶν δημοσιευθέντα ἐν σ. 80-98 τοῦ α' τεύχους τοῦ Ε' τόμου τοῦ Ν. Ἑλληνομνήμωνος, πρὸς τὴν ἐμὴν ἀνέκδοτον συλλογὴν 12000 ἰγγράφων τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1821, εὗρον τὰς ἐξῆς ἐκ ταύτοχρόνων ἰγγράφων συμπληρώσεις τῶν ἀρχιερατικῶν ὑπογραφῶν·

σ. 82-83. † ὁ Ἐφέσου Ἰωακείμ. † ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος. † ὁ Νικομηδείας Κύριλλος. † ὁ Νικαίας Καλλίνικος. † ὁ Χαλκηδόνος Γαβριήλ. † ὁ Δέρκων Σαμουήλ. † ὁ Νεοκαισαρείας Διονύσιος. † ὁ Λαρίσσης Ἰάκωβος. † ὁ Ῥόδου Ἰερεμίας. † ὁ Φιλίππων καὶ Δράμας Καλλίνικος. † ὁ Μηθύμνης Ἀρσένιος. † ὁ Βιζύης Καλλίνικος. † ὁ Χριστιανουπόλεως Δανιήλ. † ὁ Ξάνθης Μητροφάνης. † ὁ Χίου Διονύσιος.

σ. 89. ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος. † ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος. † ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος. † ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος. † ὁ Δέρκων Ἀνανίας. † ὁ Σερρών Ματθαῖος. † ὁ Φιλίππων καὶ Δράμας Γρηγόριος. † ὁ Ἀγχιάλου Ἰωακείμ. † ὁ Νκυπλίου Μελέτιος. † ὁ Ὀλίνης Ἰάκωβος.

Ταυτόχρονα δὲ τῶν ἐν σ. 96 καὶ 98 σιγίλλίων ἰγγραφα φέρουσι τὰς ἐξῆς ὑπογραφάς· † ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος. † ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ. † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος. † ὁ Νικαίας Καλλίνικος. † ὁ Δέρκων Μακάριος. † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος. † ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαίας. † ὁ Λαρίσσης Διονύσιος. † ὁ Εὐρίπου Ἱερόθεος. † ὁ Ναυπλίου Ἰάκωβος ».

— Λαβούλκοι ἐν Ζακύνθῳ. Οἰκογενεὶς τοῦ οἴκου τῶν Ἑλιαβούλκων ἢ Ἑλιαβούρκων (Λαβούλκων, Λαβούρκων), περὶ οὗ ἴδε

Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Δ' σ. 349 κ. ε., εὑρισκομεν καὶ ἐν Ζακύνθῳ. Ἴδτε Λεωνίδα Χ. Ζώνη Λεξικὸν φιλολογικὸν καὶ ἱστορικὸν Ζακύνθου Τόμ. Α' σ. 512 ἐν παραρτήματι τοῦ Ζακυνθίου περιοδικοῦ Μοῦσαι Ἑτ. ΙΕ', 15 Αὐγούστου 1907, ἀρ. 346, ἐνθ' ἀναγινώσκομεν τὰδε· **Λιαβούλκου*** (ὁ ἀστερίσκος σημαίνει οἶκον ἐκλιπόντα) Οἶκ. ἐν Ζακ. (Λιαβούλκου Νικολάου ἢ διαθήκη τῷ 1507. Συμβολαιογράφος Α. Ραφτόπουλος σ. 73). Ἡ διαθήκη αὕτη, ἣν κατ' ἐμὴν παράκλησιν εἶδεν ἐν τῷ ἀρχαιοφυλακείῳ Ζακύνθου ὁ κ. Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου, σύγκειται ἐκ δύο σελίδων. Ἀρχεται δὲ ὡδε· Ἐν ὀνόματι . . . Νικόλαος λιαβούλκος λεγόμενος μαντινέος εὑρισκόμενος τὴν σήμερον ἡμέραν καὶ ὥραν εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς πόλεως ζακύνθου.

— **Ἱστορικὰ περὶ Ῥόδου ἐν Ἀγκῶνε.** Ἐν τῷ δημοτικῷ ἀρχεῖῳ (Archivio Comunale) τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Ἀγκῶνος ἐν τῷ τμήματι Archivio Storico, I della sezione IV ὑπ' ἀρ. 47 ἐν φ. 46^b-48^z, 55^b-56^a, 56^a-57^a καὶ ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἐπιστολαὶ ἐπιγραφόμεναι Sanctissime pater atque clementissime domine καὶ ἀναπερόμεναι εἰς τὰ κατὰ τὴν νῆσον Ῥόδον καὶ τοὺς Τούρκους.

— **Τυπογραφικὰ παραρτήματα.** Ἐν Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Ε' σ. 43 διαγραπτέος ὅλος ὁ στίχος 9 ἀπὸ τῶν λέξεων 367 ὅστις μέχρι τῶν περιγράφεται ἐν· αὐτόθι ἐν σ. 90, τελευταίῳ στίχῳ, ἀντὶ ΑΨΝΖ' γράφει ΑΨῆΖ'· ἐν σ. 99 στ. 7 ἀντὶ 1816 γράφει 1819· ἐν σ. 159 στ. 9 ἀντὶ Γ' γράφει Η'· ἐν σ. 161 στ. 8-9 ἀντὶ ἀξιοτάτω γράφει ἀξιοτάτω αὐτόθι ἐν στ. 14 ἀντὶ τὰ γράφει τὰ τί—· ἐν σ. 164 στ. 11 ἀντὶ δελάβανεν γράφει διελάβανεν· σ. 166 στ. 22 ἀντὶ ᾠ" ὕ"ς γράφει ᾠ" ὕ"ῆ"· αὐτόθι στ. 23 ἀντὶ κ γράφει κ ἐν σ. 169 στ. 27 ἀντὶ Ἀσίαν γράφει Μικρὰν Ἀσίαν· ἐν σ. 175 στ. 16 ἀντὶ 28 γράφει 20· αὐτόθι στ. 27 ἀντὶ ἀπέμπεψε γράφει ἀπέπεμψε· ἐν σ. 263 στ. 6 ἀντὶ Constantinópolis γρ. Constantinopoleos.